

Welkom!

Samenwerkt!

**Coöperatieve leerstrategieën in de
middenbouw**

Bram Lekkerkerker, MSc
25 maart 2026

Als leren je lief is

Doelen

1. Ik ken de successleutels van coöperatief leren.
2. Ik ken de Teach-technieken Efficiënte routines en Van procedure naar routine.
3. Ik maak kennis met een vijftal coöperatieve werkvormen (didactische structuren).

Naar welk doel ben je het meest nieuwsgierig?

Tafelrondje per tweetal

Didactische structuur

- Werken in tweetallen
- Eén pen, één papier
- Leerkracht stelt open vraag waar meerdere antwoorden mogelijk zijn
- A begint, schrijft in stilte antwoord op
- Daarna krijgt B pen en papier en schrijft zijn antwoord op
- Dit gaat door tot beide passen

Wat weten jullie al m.b.t. coöperatief leren?

Als je een hefboom goed gebruikt, kun je met weinig moeite een zware last tillen!

Zo ook met **coöperatieve leerstrategieën**. Als je ze goed gebruikt dan...

Verbetering prestaties

Effectieve leertijd

Ontwikkeling denkvaardigheden

Motivatie

Toename gevoel van eigenwaarde

Ontwikkeling sociale vaardigheden

Ongestructureerd

Social loafing

Samenwerken
≠
Coöperatief leren

Didactische structuren

Inhoud
Didactische structuur +

Leeractiviteit

Didactische structuren zijn géén doel op zichzelf

Didactische (coöperatieve) structuren zijn krachtig, maar om ze succesvol te laten zijn, zijn **alleen de didactische structuren niet genoeg.**

S₁ I₁ M₃ P₃ L₁ E₁

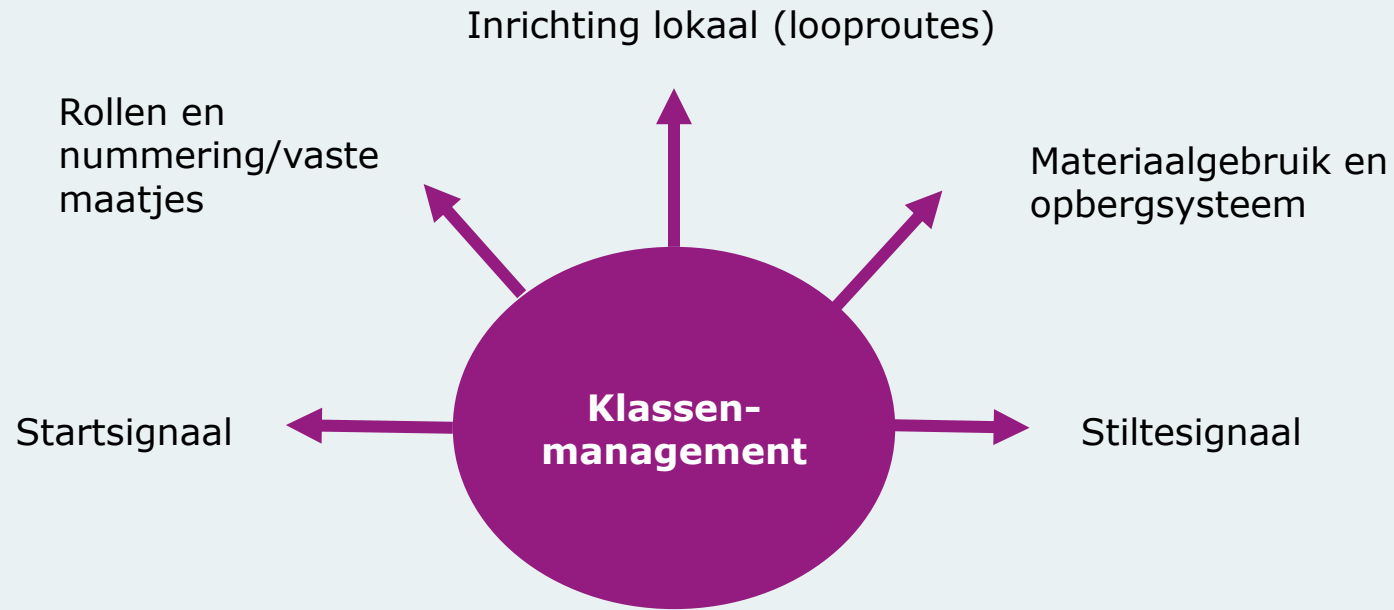
Teams

A close-up photograph of several people's hands stacked together in a circle, symbolizing teamwork and unity. The hands are of various skin tones and are wearing different colored sleeves (brown, pink, orange, green, blue, white, yellow). Some hands have rings on them. The background is dark and out of focus.

4 → tweetallen

Heterogeen

Afwisseling

Routines!

Kern van de techniek:

TECHNIEK 49

Efficiënte routines

Leer je leerlingen de eenvoudigste en snelste manier om terugkerende taken en handelingen in de klas uit te voeren, en oefen die met hen zodat ze routine worden.

Het nut van routines:

Tijdwinst voor
de leraar

Werkgeheugen
ontlasten

Minder
corrigeren

Som van de dag:

Tijdwinst

Per week:

$10 \times 3 = 30$ minuten per dag $\times 4 = 120$ minuten (2 uur)

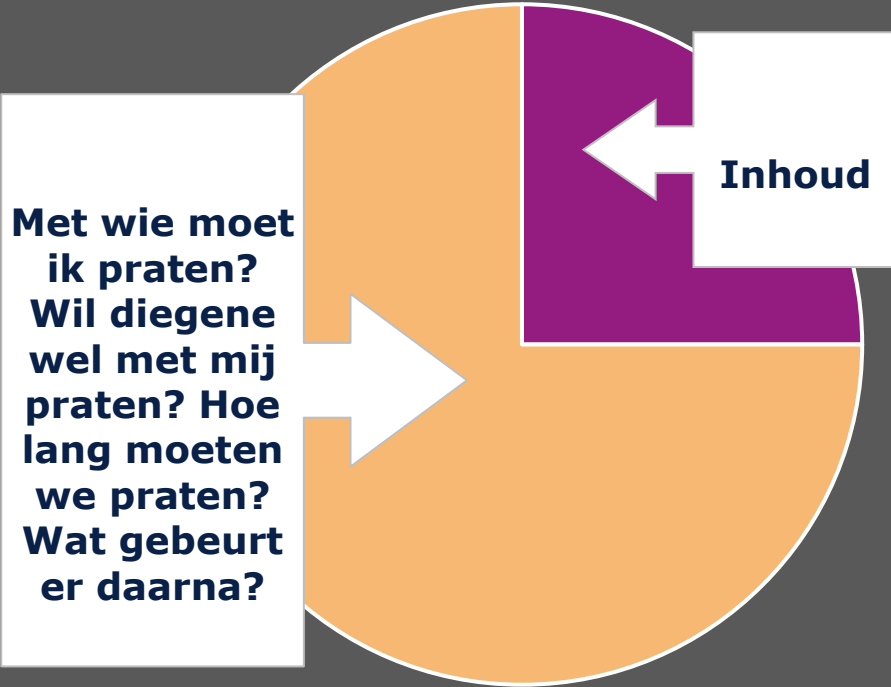
Per jaar:

2 uur per week $\times 40 = 80$ uur

8 jarige schoolperiode:

$80 \times 8 = 640$ uur tijdens de basisschool

Geen routine

Routine

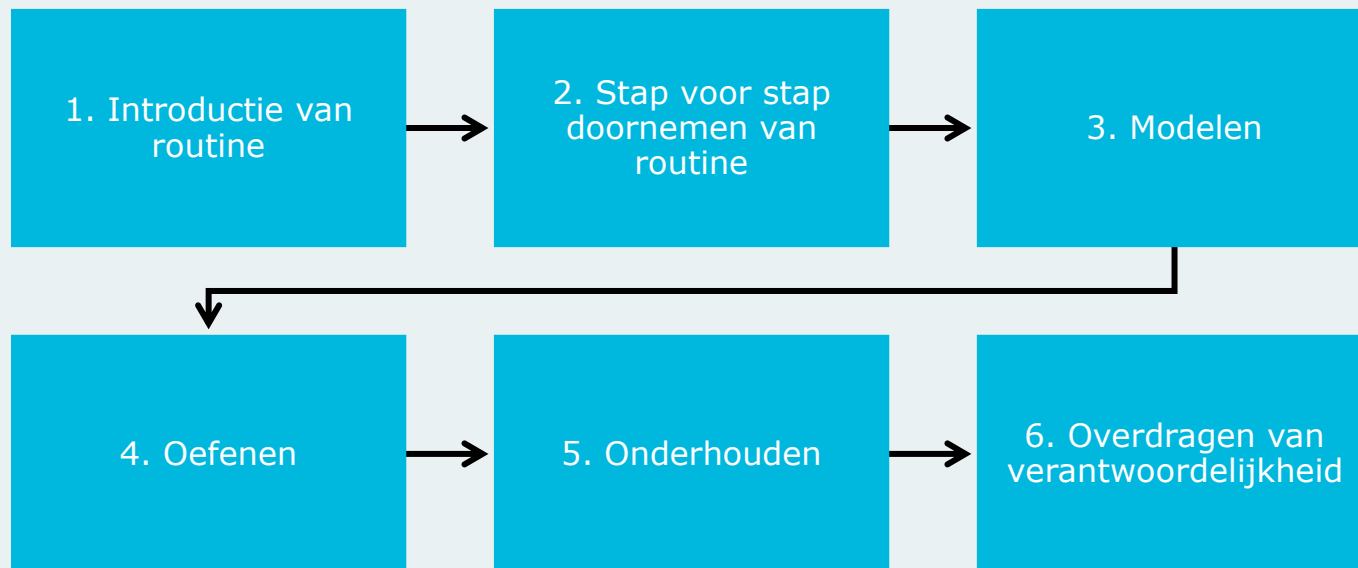
Routines kunnen betrekking hebben op:

- Verplaatsen van **materialen**
- Bewegen van **leerlingen**
- Routines voor **meedoen**

Coöperatieve
werkvormen

Invoeren van een routine:

Geef direct feedback!

Zo kunnen leerlingen hun gedrag **meteen aanpassen** en goed inoefenen.

Procedures en routines **resetten!**

- Na een vakantie
- Vertel **waarom!**
- Afstemmen met je team
- Prijs leerlingen voor hun prestaties → beloon, maar bouw ook weer af

TeamBouwers

KlasBouwers

Sociale Vaardigheden

GIPS – vier basisprincipes

G

Gelijke deelname

I

Individuele aanspreekbaarheid

P

Positieve wederzijdse afhankelijkheid

S

Simultane interactie

Ratio

Deelnameratio

Controleren van hun
eigen denkproces

Verbeteren van hun
eigen denkproces

Denkratio

Vijf krachtige structuren

Tafelrondje per tweetal

Hoeken

Tweegesprek op tijd

Genummerde koppen bij elkaar

Waar of niet/Rondpraat

Hoeken

Gelijke deelname

Positieve wederzijdse
afhankelijkheid

**Dit onderdeel van coöperatief leren
vind ik (soms) nog een uitdaging:**

Simultane interactie

Individueel aanspreekbaar

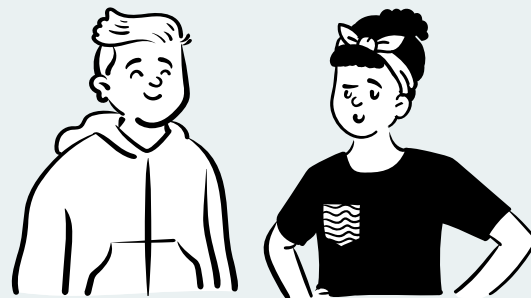
Tweegesprek op tijd

Onderwerp: toelichting keuze van de hoeken
Doel: op de hoogte zijn van elkaars uitdagingen
& tips uitwisselen

Tijd: 2 minuten, daarna plenaire terugkoppeling
met samenvatting van de ander

Startsignaal: 3, 2, 1 klap!

Eindsignaal: 1 x bellen wisselen, 2 keer bellen
stoppen

Genummerde koppen bij elkaar

- Groepen van 4
- Vraag + denktijd
- Noteren antwoord
- Opstaan + koppen bij elkaar: bespreken
- Eens/meedoen → zitten
- Leerkracht noemt nummer 1 t/m 4
- Die nummers delen namens de groep

Opdracht: Bedenk minimaal 5 redenen voor de toepassing van coöperatief leren.

Waar of niet?

1. Google: 'De dag van vandaag artikelen'
2. Selecteer 'bovenbouw'
3. Kies elk een ander thema, bijv. 'De aarde'
4. Kies een nieuwsitem
5. Bedenk een feit of fabel
6. Een voor een staan en feit of fabel delen
7. Iedereen denkt na en noteert: feit of fabel?
8. Rondpraat
9. Staande teamlid deelt antwoord
10. Herhaal vanaf 6

Burgerschap

De aarde

Jij & Ik

Online

Gezondheid

Maatschappij

Weten

Toepassing in lesmodel

LESFASSEN

VOORKENNIS ACTIVEREN

LESDOEL

INSTRUCTIE

ik

wij

jullie

jullie

KLEINE LESAFSLUITING ij

ZELFSTANDIGE VERWERKING

VERLENGDE INSTRUCTIE

VERRIJKTE INSTRUCTIE

GROTE LESAFSLUITING

TECHNIEKEN

ACTIVEREN

CONTROL
VAN BEG

FEEDBACK

HERHALING

Waar in deze lesmodellen past coöperatief leren denk je?

1. Start

- Pakkende start
- Activeren van voorkennis
- Lesdoel
- Succescriteria
- Lesopbouw

Fase 2: Interactieve instructie

ik

wij

jullie

jij

3. Actieve verwerking

- Uitleg opdrachten
- Gewenst gedrag verduidelijken
- Looprondes
- Feedback
- Differentiatie

4. Einde van de les

- Afzwaaien
- Reflectie op lesdoel, proces en werkhouding

Tips om na te kijken

Filmpje ter inspiratie (school die werkt met coöperatief leren):

<https://www.youtube.com/watch?v=UGFqmFTZg-M>

Boek boordevol coöperatieve werkvormen + onderbouwing:

https://www.bol.com/nl/nl/p/cooperatieve-leerstrategieen/9300000057217316/?Referrer=ADVNLPPceea870094d008300065bba51d680042196&utm_source=42196&utm_medium=Affiliates&utm_campaign=CPS&utm_content=txl

Zoeknaam: *Coöperatieve leerstrategieën*. Handboek coöperatief leren. Dr. Spencer Kagan en Miguel Kagan.